

II TOIFA QANDLI DIABET BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA ISHEMIK INSULTLARINI O'Z VAQTIDA KASALXONAGA YOTISHDAN OLDINGI BOSQICHDA TASHHIS QO'YISH

X. R. Bobokulov

Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Buxoro filiali

M. B. Urinov

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada II toifa qandli diabet bilan og'rikan bemorlarda ishemik insurtlarini o'z vaqtida kasalxonaga yotishdan oldingi bosqichda tashxis qo'yish muhokama qilinadi. Rivojlangan mamlakatlarda insultdan o'limning barqaror pasayish tendensiyasiga qaramay, Sharqiy Yevropada, shu jumladan Rossiyada o'limning juda yuqori ko'rsatkichlari saqlanib qolmoqda. Aholining umumiy o'limi tarkibida miya insulti ikkinchi o'rinda turadi va nogironlik sabablari orasida yetakchi hisoblanadi.

Kalit so'zlar: II toifa qandli diabet, ishemik insult, Sharqiy Yevropa, yuqori ko'rsatkich, nogironlik sabablari.

TIMELY DIAGNOSIS OF ISCHEMIC STROKE IN PATIENTS WITH TYPE II DIABETES BEFORE ADMISSION TO THE HOSPITAL

Kh. R. Bobokulov

Bukhara branch of the Republican Research Center for Emergency Medicine

M. B. Urinov

Bukhara State Medical Institute

Abstract: This article discusses the timely prehospital diagnosis of ischemic infarcts in patients with type II diabetes. Despite a steady downward trend in stroke mortality in developed countries, very high mortality rates remain in Eastern Europe, including Russia. Cerebral stroke is the second leading cause of death in the population and the leading cause of disability.

Keywords: type II diabetes, ischemic stroke, Eastern Europe, high rate, causes of disability.

СВОЕВРЕМЕННОСТЬ ДИАГНОСТИКИ ИШЕМИЧЕСКОГО ИНСУЛЬТА У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ ВТОРОГО ТИПА НА ДОГОСПИТАЛЬНОМ ЭТАПЕ

Х. Р. Бобокулов

Бухарский филиал Республиканского научного центра экстренной медицинской

помощи

М. Б. Уринов

Бухарский государственный медицинский институт

Аннотация: В данной статье обсуждается своевременная догоспитальная диагностика ишемических инфарктов у больных сахарным диабетом II типа. Несмотря на устойчивую тенденцию к снижению смертности от инсульта в развитых странах, в Восточной Европе, в том числе в России, сохраняются очень высокие показатели смертности. Церебральный инсульт является второй по значимости причиной смерти населения и ведущей причиной инвалидности.

Ключевые слова: сахарный диабет II типа, ишемический инсульт, Восточная Европа, высокая частота, причины инвалидности.

Dolzarlighi. II-toifa qandli diabet dunyoning ko'plab mamlakatlarida asosiy ustuvor tibbiy-ijtimoiy muammo hisoblanadi (2,3). II-toifa diabet bilan og'riqan bemorlar soni tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda. Agar 20 yil oldin dunyoda qandli diabet bilan kasallanganlar soni 30 million kishidan oshmagan bo'lsa, hozir allaqachon 285 million kishi, ya'ni. deyarli 10 barobar ko'p. "Prediabet" deb ataladigan va metabolik sindromga chalingan aholining ulushi yanada tez o'sib bormoqda. Ularning soni allaqachon 344 million kishini tashkil etadi (dunyo aholisining 7,9 foizi). Shu bilan birga, ushbu "shartli sog'lom" odamlar guruhidan 2-toifa diabet bilan kasallangan bemorlarning soni har yili 15% ga oshadi. Xalqaro statistik ma'lumotlarga ko'ra, dunyoda har 10 soniyada qandli diabet bilan kasallangan 1 bemor vafot etadi va 2 kishi yana kasal bo'ladi; Har yili taxminan 4 million odam vafot etadi (2).

Bir xil darajada muhim muammo — bu miyaning qon tomir kasalliklari, ularning yuqori tarqalishi va jiddiy oqibatlari (1). Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili 5 millionga yaqin odam insultdan vafot etadi (1,4). Rivojlangan mamlakatlarda insultdan o'limning barqaror pasayish tendensiyasiga qaramay, Sharqiy Yevropada, shu jumladan Rossiyada o'limning juda yuqori ko'rsatkichlari saqlanib qolmoqda. Aholining umumiy o'limi tarkibida miya insulti ikkinchi o'rinda turadi va nogironlik sabablari orasida yetakchi hisoblanadi (1). Bundan tashqari, ko'plab mualliflar o'lim darajasining pasayishi sekinlashishini xavf omillarining yuqori tarqalishi bilan bog'laydilar — arterial gipertenziya, qandli diabet, yurak aritmiyalari va spirtli ichimliklarni suiiste'mol qilish (4).

Qon tomirlariga tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha mavjud protokollar uni o'z vaqtida aniqlash muammosini hal qilmaydi, shu jumladan. II-toifa diabet (DM2) bo'lgan bemorlarda. Oilaviy poliklinikaning tibbiyot xodimlari ushbu guruhdagi bemorlarda insult rivojlanishi ehtimolini har doim ham hisobga olmaydilar, II-toifa diabetni davolashga e'tibor qaratadilar.

Tadqiqot maqsadi. II-toifa diabet bilan ogʻrigan bemorlarda ishemik insultda oʻtkir rivojlangan nevrologik yetishmovchilikni oʻz vaqtida tashxislash mezonlarini aniqlash.

Materiallar va usullar. Ushbu maqsadga erishish uchun 2020-2023 yillar davomida Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Buxoro filiali nevrologiya boʻlimida DM-2 bilan ogʻrigan bemorlarda 128 ta II rivojlanishi holati tahlil qilindi.

Aseptomatik insult bilan ogʻrigan sakkizta bemor tadqiqot namunasidan chiqarib tashlandi, ularda II tashxisi muntazam neyroimaging ($n = 4$) yoki oʻlimdan keyingi tekshiruv ($n = 4$) paytida yangi ishemik oʻzgarishlar (aseptomatik miya infarkti) oʻchogʻining tasodifiy topilishi asosida aniqlandi. ISning ogʻirligi NIHSS (Milliy sogʻliqni saqlash institutlari insult shkalasi) tomonidan baholandi, NIHSS shkalasi boʻyicha IS rivojlanishidan keyin shakllangan va bemorni kasalxonaga yotqizish vaqtida mavjud boʻlgan nevrologik nuqson oʻrtasidagi farq. Engil insult NIHSS shkalasi boʻyicha 1-4 ball boʻlgan oʻtkir nevrologik tanqislik sifatida tasniflangan; oʻrtacha zarba — 5-14 ball; oʻrtacha insult uchun — NIHSS shkalasi boʻyicha 15-20 ball; ogʻir insultga — NIHSS boʻyicha 21 yoki undan koʻp ball.

Natijalar. Ogʻir II bilan ogʻrigan bemorlar orasida II belgilari paydo boʻlish vaqti aniq maʼlum boʻlgan bemorlarning eng koʻp soni 76 (61,3%), uni oʻz vaqtida tashxislash — 84 (67,7%) va insult vaqti nomaʼlum boʻlgan bemorlarning eng kam soni — 13 bemor (10,5%). Shu bilan birga, ogʻir ISning rivojlanishi engil, oʻrtacha va oʻrtacha ishemik insult bilan ogʻrigan bemorlarga nisbatan insultni oʻz vaqtida tashxislash imkoniyatini 3,7 baravar oshirdi, yaʼni. NIHSS boʻyicha 19 yoki undan kam ball nevrologik yetishmovchilik rivojlanishi bilan ($p < 0,05$).

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, ong yoki nogironlik darajasining buzilishi bilan ogʻir nevrologik nuqsonning oʻtkir rivojlanishi hatto tibbiy maʼlumotga ega boʻlmagan odamlarda ham (xonadoshlar, bemorning qarindoshlari va boshqalar) insultdan shubhalanishga imkon beradi. "Nogiron boʻlmagan" insult belgilarini tan olish, aksincha, tibbiyot xodimlaridan maxsus mahorat va taʼlimni, shuningdek, ularning keyingi harakatlarining aniq algoritmini bilishni talab qiladi. Bunga insult diagnostikasi boʻyicha amaliy koʻnikmalarni va u rivojlansa, tibbiyot xodimlarining amal qilish tartibini rivojlantirish uchun shifoxona xodimlari bilan muntazam mashgʻulotlar oʻtkazish orqali erishish mumkin. Shuningdek, davolanayotgan bemorlarning oʻzlarida va boʻlimdagi qoʻshnilarida AI rivojlanishi mumkinligi haqida xabardorligiga alohida eʼtibor qaratish lozim;

Adabiyotlar

1. Averkueva, E.V. 2-toifa qandli diabet bilan ogʻrigan bemorlarda miya ishemiyasi va miya MRI naqshidagi oʻzgarishlar / E.V. Averkueva, V.P. Vladimirova, A.V. Vorontsov [va boshqalar] // Terapevt. — 2012. — 5-son. — B.38-45. (Аверкьева, Е.В. Ишемия головного мозга и изменения картины МРТ головного мозга у больных сахарным диабетом 2 типа / Е.В. Аверкьева, В.П. Владимирова, А.В. Воронцов [и др.] // Терапевт. — 2012. — №5. — С.38-45.)
2. Dedov I.I., Shestakova M.V. 1-toifa diabetes mellitus: haqiqatlar va istiqbollar. M.: Tibbiy axborot agentligi; 2016. 504 b. (Дедов И. И., Шестакова М. В. Сахарный диабет типа 1: реалии и перспективы. М.: Медицинское информационное агентство; 2016. 504 с.)
3. Kononenko I. V., Smirnova O. M., Mayorov A. Yu., Shestakova M. V. Qandli diabetning tasnifi. JSST (Jahon Sogʻliqni Saqlash Tashkiloti) 2019 Nima yangiliklar? Qandli diabet. 2020; 23(4): 329–339 (Кононенко И. В., Смирнова О. М., Майоров А. Ю., Шестакова М. В. Классификация сахарного диабета. ВОЗ 2019 г. Что нового? Сахарный диабет. 2020; 23(4): 329–339.)
4. Kosobyan E.P., Yarek-Martynova I.R., Martynov M.Yu. Qandli diabet bilan ogʻrigan bemorlarda serebrovaskulyar kasallikning rivojlanishida endotelial disfunktsiyaning roli // Qandli diabet. 2012. № 1. B. 42–48. (Кособян Е.П., Ярек-Мартынова И.Р., Мартынов М.Ю. Роль эндотелиальной дисфункции в развитии цереброваскулярного поражения у пациентов с сахарным диабетом // Сахарный диабет. 2012. № 1. С. 42–48.)

